

Bibliografická rešerše k bakalářské diplomové práci (finální verze)

Islamofobie a identity českých konvertitek k islámu: Transformace kulturní sebeidentifikace a strategie (sebe)prezentace k úspěšné reintegraci

ANOTACE

Konverzí k islámu se české ženy mohou dostat do situace, která může představovat neočekávanou výzvu pro jejich novou muslimskou identitu. Důsledkem transformace kulturní sebeidentifikace (přihlášením se k islámu) dochází současně k proměně různých způsobů performance nového „Já“ (např. signifikantně zahalováním). Díky tomu se mohou tyto ženy setkávat s nestandardními reakcemi svého okolí. Tyto odezvy vlivem oné neobvyklé sebeprezentace mohou vyústit až v islamofobní útoky či narážky. Nestandardní reakce a islamofobie mohou vyvolávat pocit nesounáležitosti se stávající komunitou a tím se tyto ženy mohou dostat do sociálně dezintegrované pozice vůči majoritní společnosti. Odpovědí muslimek na jejich dezintegrovaný stav může být několik strategií sebeprezentace, které jim mohou významně pomoci se reintegrovat.

Cílem této případové studie bude snaha objasnit otázku: „Jaké tyto ženy využívají strategie sebeprezentace k úspěšné reintegraci do české společnosti?“. Strategie se bude výzkum snažit analyzovat ve výpovědích čtyř českých konvertitek k islámu. Data budou získávána prostřednictvím narativně-biografické metody konkrétněji díky rozhovorům s těmito ženami.

Literatura

Atkinson, Robert, *The Lifestory Interview*, Thousand Oaks: SAGE Publications, 1998, 97 s.

[ANOTACE: Robert Atkinson ve své teoreticko-metodologické příručce popisuje povahu dat tzv. „životních vyprávění“, či narativně-biografickou metodu, jakožto jeden ze způsobů získávání dat v sociologickém bádání. Z hlediska povahy výzkumu představuje pro práci významný manuál především kvůli způsobům vytváření rozhovorů s participanty, samotné přípravě k těmto zamýšleným interview či kvůli poznámkám k závěrečné analýze těchto dat. Mimo jiné text podává různorodé strategie k přepisu rozhovorů a informace k způsobu interpretace těchto dat v kvalitativním výzkumu., ZDROJ: <https://katalog.muni.cz/Record/MUB01000180789>]

Casey, Patrick M., „Stigmatized Identities: Too Muslim To Be American, Too American To Be Muslim“, in: *Symbolic Interaction* 41/1, 2018, s. 100-119. [ANOTACE: Tato sociologická kvalitativní studie se věnuje problematice „stigmatizovaných identit“. Celá práce následně pracuje s konceptem stigmatu Ervinga Goffmana. Problematicky rozebírá různé aspekty islamofobie v kontextu Spojených států, kde jsou muslimové poměrně stigmatizovanou menšinou. Na práci se mi líbí, jak rozpracovává koncepty zahalování a ukazuje to, jakým způsobem muslimové svoji identitu a náboženskou

příslušnost musí kvůli majoritní společnosti potírat. Studie je volně k dispozici na příloženém odkazu., ZDROJ: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/symb.308>]

Denzin, Norman K., *Interpretive Biography*, Newbury Park: SAGE Publications, 1989, 95 s. [ANOTACE: Metodologická příručka Normana Denzina popisuje povahu empirických dat získávaných prostřednictvím „životních příběhů“ (respektive tedy narativně-biografická data). Spis vhodně ilustruje, jakým způsobem tyto „materiály“ používat, jak s nimi manipulovat a jak je v závěru také vyhodnocovat/interpretovat. Tato metodologická publikace je pro studii vhodná především z hlediska metodologického rámce. Myslím, že Denzinova publikace vhodně doplní metodologická východiska z Atkinsonovi příručky, a tím pádem vytvoří komplexnější obraz o manipulaci s těmito daty., ZDROJ: <https://katalog.muni.cz/Record/MUB01000178971>]

Dubová, Petra, „*Není boha kromě Alláha“ Reflexe konvertitek k islámu*, (bakalářská práce), 2009, 67 s. [ANOTACE: Bakalářská práce Petry Dubové se snaží systematicky zmapovat a popsat na základě biografických vyprávění českých muslimek jejich důvody konverze k islámu. Druhotným zajímavým tématem jsou strategie, jaké tyto ženy musely využít k úspěšné reintegraci do české společnosti. Tím je tato část zejména podmíněná pro zamýšlený výzkum. V neposlední řadě tedy text vhodně popisuje život těchto žen „v druhé etapě svého života“ (tj. po konverzi) a jak se jim život proměnil vůči vztahům k většinové společnosti (a naopak). Práce je volně k dispozici na webových stránkách Karlovy univerzity. ZDROJ: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/29900/130008026.pdf?sequence=1>]

Faryadová, Kateřina, Heřmanová, Eva, „Efektivnost integrace muslimských minorit v zemích EU (se zaměřením na situaci v Česku)“, in: *Současná Evropa*, 1/2012, s. 111-132. [ANOTACE: Článek Hermanové a Faryadové obecně pojednává o integraci muslimů do společností zemí Evropské unie a explicitněji se zaměřuje na „situaci“ v Česku. Co na článek považuji za tematicky podstatné a využitelné je část věnující se „Muslimským organizacím v ČR“. Mimo jiné text vhodně vystihuje legislativní postavení islámu a právní parametry s ním spojené v České republice. Myslím, že by se tento článek mohl využít v teoretickém ukotvení práce, jež se bude věnovat tématu islamofobie a postavení islámu v České republice., ZDROJ: https://sev.vse.cz/artkey/sev-201201-0007_Efektivnost-integrace-muslimskych-minorit-v-zemich-EU-se-zamerenim-na-situaci-v-Cesku.php]

Goffman, Erving, *Behavior in public places: notes on the social organization of gatherings*, Londýn: Free press of Glencoe, 1963, 248 s. [ANOTACE: Erving Goffman ve svém sociologickém textu propracovává „chování“ a vlastní sebereprezentaci identity, či „já“ osobnosti na veřejnosti. Autor věcně rozebírá, jakým způsobem jedinec performuje svoji identitu, dle různých sociálních okolností. Příkladem uvádí řeč/komunikaci či regulaci svého chování (např. dle sociálních norem). Goffmanovo vnímání sebereprezentace je pro samotné téma klíčovým teoreticko-metodologickým rámcem potenciaální práce. Zároveň bude práce podmíněná vzhledem k správnému pojmovému uchopení této problematiky. Tento text je volně k dispozici v knihovně „FSS“, ZDROJ: <https://katalog.muni.cz/Record/MUB01000171310>]

- Goffman, Erving, *Stigma: Poznámky k problému zvládnutí narušené identity*, Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. [ANOTACE: Goffman rozebírá v publikaci otázku stigmatizovaných identit. Autor zkoumá, jaké strategie jedinci využívají k zvládnutí stigmatu, jež jim do značné míry narušuje jejich sociokulturní identitu/příslušnost či svobodné vyjádření „já“. V kontextu tématu bakalářské práce tuto práci pokládám za podstatnou zejména v souvislosti s otázkami zahalování žen v České republice. Sice jak může být pokrývka žen vnímána jako výkyv ze standardizované normy (tedy jako znak stigmatu) v souvislosti s odíváním žen obzvláště ve střední Evropě., ZDROJ: <https://katalog.muni.cz/Record/MUB01000191047>]
- Jenkins, Richard, *Social Identity*, Londýn: Routledge, 1996, 206 s. [ANOTACE: Jenkinsova „teoretická“ publikace pojednává o mnoha sférách tzv. „sociálních identit“. Věnuje se jejím projevům/prezentacím, konstrukcím, či kolektivním utvářením atp. Poznamenal bych, že se jedná o takový úvod do problematiky identity a nahlížení na ni ze sociologicko-antropologického úhlu pohledu. Obdobně jako v Goffmanově publikaci „*Behaviour in public places...*“ je k přihlídnutí k potencionální práci nejrelevantnější část věnující se sebereprezentaci vlastního „já“-obrazu identit na „veřejnosti“ tj. zejména kapitola „Self-image and public image“ (s. 68-90)., ZDROJ: <https://katalog.muni.cz/Record/MUB01000189198>]
- Křištoforyová, Jana, *Život v České společnosti očima českých muslimek: Motivy konverze českých žen k islámu a strategie udržování nové náboženské identity*, (magisterská diplomová práce), 2007, 71 s. [ANOTACE: Magisterská diplomová práce Jany Křištoforyové se věnuje stěžejně motivům konverze českých muslimek. Mimo jiné považují na práci autorky podmětne, a tedy i pro samotné téma bakalářské práce využitelnější je to jaké využívají strategie k uchování nové (nejen náboženské) identity po konverzi k islámu. Dále pak (spíše podprahově) mapuje také to, jak tyto ženy sami svoji „novou“ identitu prezentují nejen svému okolí, ale i sami sobě. Krom toho práce také využívá koncepci resocializace. Respektive předpokládá narušený kulturní stav (především se jedná o novou identitu, tj. muslimská, a jak s touto identitou manipulují) těchto žen, které po konverzi nevyhnutelně tímto procesem procházejí., ZDROJ: https://is.muni.cz/auth/th/zazdg/Kristoforyova_diplomova_prace.pdf]
- Kunst, Jonas R., Tajamal, Hajra, „Coping with Islamophobia: The effects of religious stigma on Muslim minorities identity formation“, in: *International Journal of Intercultural Relations*, 2012, s. 518-532. [ANOTACE: Článek se věnuje bezprostředně tématu islamofobie a jejím (zvýšeným) projevům v západním světě po teroristických útocích z 11. září roku 2001. Důležitým řešeným aspektem je vliv náboženského stigmatu na formaci identit muslimských minoritních skupin (jedná se například o německé Turky, či švédské Pákistánčanky). Studii považují relevantní především kvůli tématu islamofobie, jejího vlivu na formování identit menšin, a to přes to, že se studie zabývá primárně oblastí „integrujících se“, či integrovaných „cizinců“ do majoritní společnosti. Teoretická část práce by mohla být pro práci podmětne. ZDROJ: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0147176711001362>]
- Mareš, Miroslav, *Ne islámu! Protiislámská politika v české politice*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015, 219 s. [ANOTACE: Marešova monografie v několika sekcích rozsáhle rozebírá protiislámskou politiku a její nenávislné projevy v

Česku. V textu je zřetelný celoplošný politologický charakter, který však připravovanou práci může zasadit do kompletního kontextu islamofobie a anti-islámských postojů v České republice. Určitě, nebude pro práci klíčová celá monografie, ale případně určité části týkající se především extrémistickým projevům, či politickým uskupením a jejich vlivům na každodenní život muslimské minority. Monografie je volně přístupná prostřednictvím E-zdrojů MU., ZDROJ: <https://katalog.muni.cz/Record/MUB01006369869>

Nasriová, Tamara, *Cizinkami ve své zemi: identita, stigma a strategie integrace českých muslimek*, (bakalářská práce), 2019, 73 s. [ANOTACE: Bakalářská práce Tamary Nasriové se věnuje otázkám stigmatizovaných identit českých muslimek. Nasriová svoji práci teoreticky opírá o koncepci Stigmatu Ervinga Goffmana a o Vyprávěná židovství-Hamar. Obdobně jako zamýšlené téma práce její výzkum získává data prostřednictvím narativně-biografických vyprávění participantek studie. Relevantní pokládám celou práci, avšak nejpodstatnějším tématem je z hlediska kontextu práce její teoreticko-metodologická část, která se zabývá opětovanou integrací Čechek/muslimek do české společnosti, a jejich (stigmatizovanými) identitami. Zejména v celé práci lze také postřehnout jakým způsobem mapuje vztah majoritní české společnosti k muslimské minoritě a jaké konflikty v tomto kontextu vznikají. Práce je volně k dispozici díky přiloženému zdroji., ZDROJ: https://is.muni.cz/auth/th/wzruq/Bakalarska_prace-Nasriova_Tamara_2019.pdf]

Ostřanský, Bronislav, *Islamofobie po česku: český odpor vůči islámu, jeho východiska, projevy, souvislosti, přesaňy i paradoxy*, Praha: Vyšehrad, 2017, 294 s. [ANOTACE: Souhrnný titul zabývající se několika aspekty islamofobie a jejich projevů v českém sociokulturním prostředí. Zejména tedy obrazem islámu, veřejným míněním majoritní společnosti o jeho projevech v České republice a vztahu k muslimům jako takovému. Relevantní vzhledem k tématu práce shledávám především kapitoly „Vývoj představ o islámu a muslimech: O stereotypních předsudcích“ Daniela Křížka (s. 105-155) a „Islamofobie a extremismus v České republice“ Miroslava Mareše (s. 201-219). K publikaci jsem bohužel zatím neměl přístup., ZDROJ: <https://katalog.muni.cz/Record/MUB01006416745>]

Pawliková-Vilhanová, Viera, *Pestrý svet žitého náboženstva: náboženská a kultúrna identita menšinových komunit vo vzťahu k majoritným*, Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2008, 163 s. [ANOTACE: Soubor několika studií řady autorů zabývajících se obecně problematikou věnující se otázkám vztahů majoritních společností k menšinovým (podstatná teoretická část práce). Relevantní bude z mého pohledu především část věnující se muslimům na Slovensku (vzhledem k obdobným kulturně-společenským faktorům země- „střední Evropa“, považuji data za využitelná k zasazení do českého kontextu, tudíž i do vlastní práce). K publikaci jsem bohužel zatím neměl přístup vzhledem k nedostupnosti titulu online, ačkoliv si myslím, že se bude jednat o velice relevantní zdroj i z hlediska teoretického rámce práce. Informace o knize, a především zmíněné kapitole jsem tedy čerpal z recenze na tuto publikaci od Getnet Tamene: https://www.sav.sk/journals/uploads/091911593_TameneA.pdf, ZDROJ: <https://katalog.muni.cz/Record/MUB01000857656>]

- Sedláková, Martina, „Konstruování identity ženy v kontextu konverze k islámu“, in: *Sociální pedagogika*, 2/2014, s. 22-37. [ANOTACE: Sedláková se ve své kvalitativní studii věnuje otázkám konstruování identity žen/českých konvertitek k islámu. Autorka problematiku zkoumá na příkladu obrazu islámu v prostředí sociálních sítí (konkrétně *Facebookové skupiny*). Obecněji tedy jak je „líčena“ identita a jejich konstruování na různých internetových fórech. Sedláková přichází se řadou poznatků, jak jsou vnímány „nativní“ muslimky a jak naopak „konvertitky“. Tato práce je velice relevantní především z pohledu vnímání českých muslimek „druhou stranou“, tj. „islamofobními občany“. Práce je volně k dispozici na přiloženém zdroji., ZDROJ: https://soced.cz/wp-content/uploads/2014/11/STUDIE_Konstruov%C3%A1n%C3%ADidentity-%C5%BEeny_FINAL.pdf]
- Sirovátka, Tomáš (ed.), *Menšiny a marginalizované skupiny v České republice*, Brno: Masarykova univerzita Fakulta sociálních studií a Nakladatelství Georgetown, 2002, 355 s. [ANOTACE: Sběrka studií/kapitol několika autorů se věnuje především tématům ve spojitosti s menšinami a marginalizovanými skupinami v České republice, a to z několika úhlů a názorných příkladů. Celý problém je sledován z několika perspektiv (politologie, sociologie...). Z celé práce je zřetelný především politologický diskurz. Věcné a relevantní k tématu práce považují kapitoly „Marginalizace, sociální vyloučení“ Petra Mareše (s. 6-25), „Anomie a vztah k minoritám v české společnosti“ Tomáše Katrňáka a Ladislava Rabušice (s. 95-109). Publikace je volně přístupná v Národní digitální knihovně a na „E-prezenčce“ MU., ZDROJ: <https://katalog.muni.cz/Record/MUB01000181690>]
- Szaló, Csaba, Nosál, Igor, *Mozaika v re-konstrukci: formování sociálních identit v současné střední Evropě*, Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2003, 235 s. [ANOTACE: Publikace širšího kolektivu autorů se obecně věnuje problematice formování sociálních identit v oblasti střední Evropy. Celý teoretický diskurz práce je následně doplněn o řadu výzkumných případů z mnoha různorodých „podoblastí“ sociologického bádání o identitě. Podstatná (tematicky k náplni práce) je především kapitola Csaba Szaló: „Sociologie formování sociálních identit“ (s. 13-36), jež značně pokrývá tematicky část teoreticko-metodologického rámce práce. Kromě teoretické diskuse nad tématem utváření „identity“ a jejími specifiky je tato kapitola doplněná také o metodologický slovník pojmů z „této oblasti“. Tento slovník bude případně vhodný k pojmovému uchopení problematiky a pro práci s těmito termíny., ZDROJ: <https://katalog.muni.cz/Record/MUB01000182329>]
- Topinka, Daniel, „Integrace imigrantů /muslimů do „české“ společnosti“, in: *Individualizace náboženství a identita poznámky k současné sociologii náboženství*, Praha: Malvern, 2010, s. 253-301. [ANOTACE: Topinka v širších souvislostech rozebírá otázky integrace muslimů-imigrantů do české společnosti. I přestože se kapitola (a současně studie) věnuje především problému integrace jako širšího fenoménu „muslimů cizinců“ myslím, že by pro práci i přesto Topinkova kapitola mohla být přínosná. Podmětá by měla být tedy především díky části zabývající se „Sociálním konstruováním identity v rámci imaginární komunity“. Samotná kniha je zdarma k přístupu prostřednictvím Národní digitální knihovny., ZDROJ: <https://ndk.cz/view/uid:702f0280-632c-11e88637005056827e51?page=uid:06985370-7b01-11e8-ad64-005056825209>]

- Topinka, Daniel, *Muslimové v Česku: etablování muslimů a islámu na veřejnosti*, Brno: Barrister & Principal, 2016, 472 s. [ANOTACE: Topinkův rozsáhlý sociálně-vědný spis obsahuje řadu výzkumů řady badatelů, kteří mapují pozici, obraz a představu majoritní české společnosti o islámu a jeho „islámských praktikách“ v českém sociokulturním prostředí. V zásadě hlavními částmi a tématy jsou „Muslimové a islám po roce 1989“, „Muslimové a islám v perspektivě správy věcí veřejných“, „Muslimové a islám optikou veřejnosti a médií“ a „Muslimové o islámu, o sobě a o nás“. Významnou a zejména relevantní shledávám především kapitolu „Islám a muslimové ve veřejném prostoru optikou veřejného mínění“ Daniela Topinky (s. 229-244)., ZDROJ: <https://katalog.muni.cz/Record/MUB01006382662>]
- Yin, Robert K., *Case study research: design and methods*, Thousand Oaks: SAGE Publications, 2003, 181 s. [ANOTACE: Robert K. Yin v tomto spisu poměrně rozsáhle definuje a charakterizuje parametry „případové studie“ jakožto širšího metodologického rámce (z hlediska různých vědeckých disciplín nejen tedy sociologický výzkum). Práce zasahuje do metodologické povahy potenciálního výzkumu, tudíž ji považuji za relevantní jakožto podpůrný materiál a také jako metodologickou příručku k celé práci. Z širší perspektivy tedy vystihuje povahu případové studie: „její“ design, způsoby sběru dat, jejich analýzu, a v neposlední řadě jejich interpretaci. Publikace je volně k dispozici skrze „E-prezenčku“ MU., ZDROJ: <https://katalog.muni.cz/Record/MUB01000196354>]
- Dodatečné možné neanotované zdroje:
- Černý, Karel, *Nad Evropou půlměsíc. I., Muslimové v Česku a západních společnostech*, Praha: Karolinum, 2015, 278 s. [ZDROJ: <https://katalog.muni.cz/Record/MUB01006344925>]
- Goffman, Erving, *Všichni hrajeme divadlo: sebeprezentace v každodenním životě*, Praha: Nakladatelství Studia Ypsilon, 1999, 247 s. [: <https://katalog.muni.cz/Record/MUB01000193959>]
- Klausen, Jytte, *The islamic challenge: politics and religion in Western Europe*, Oxford: Oxford university press, 2005, 253 s. [ZDROJ: <https://katalog.muni.cz/Record/MUB01000535316>]
- Kropáček, Luboš, *Duchovní cesty islámu*, Praha: Vyšehrad, 2011, 292 s. [ZDROJ: <https://katalog.muni.cz/Record/MUB01000672210>]
- Mendel, Miloš, „Normativní a žitá „víra“ v klasickém islámu“, in: *Normativní a žité náboženství*, Brno: Masarykova univerzita, 1999, s. 103-114. [ZDROJ: <https://katalog.muni.cz/Record/MUB01000072607>]
- Pavlincová, Helena, *Slovník: judaismus, křesťanství, islám*, Praha: Mladá fronta, 1994, 469 s. [ZDROJ: <https://katalog.muni.cz/Record/MUB01000103025>]
- Silverman, David, *Jako robíť kvalitatívny výskum: praktická príručka*, Bratislava: Ikar, 2005, 327 s. [ZDROJ: <https://katalog.muni.cz/Record/MUB01000405021>]
- Todorov, Tzvetan, *Strach z barbarů: kulturní rozmanitost, identita a střet civilizací*, Praha, Litomyšl: Paseka, 2011, 237 s. [ZDROJ: <https://katalog.muni.cz/Record/MUB01000690984>]

- Topinka, Daniel, *Integrační proces muslimů v České republice – pilotní projekt*, 2007, 101 s.
[ZDROJ:https://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/integrace_muslim_u.pdf]
- Wade, Jacoby, Hakan, Yavuz, „Modernization, Identity and Integration: An Introduction to the Special Issue on Islam in Europe“, in: *Journal of Muslim Minority Affairs*, 28/1, 2008, s. 1-6.
[ZDROJ: <https://eds-a-ebSCOhost-com.ezproxy.muni.cz/eds/detail/detail?vid=2&sid=934577df-d8cc-4222-ae1c-6eed19d37bd3%40sessionmgr101&bdata=JkF1dGhUeXBIPWlwLGNvb2tpZSx1aWQmbGFuZz1jcyZzaXRlPWVkey1saXZlJnNjb3BIPXNpdGU%3d#AN=31975962&db=sih>]